

Ανταπόκριση από την πόλη των νεκρών βασιλιάδων

Όλοι την θεωρούσαν τελειωμένη υπόθεση. Η δαιμονοποίηση της Ανυπότακτης Γαλλίας (LFI) είχε προχωρήσει σε τόσο υψηλά επίπεδα μιντιακής υστερίας, που το σύστημα έφτασε να πιστέψει στα ίδια του τα χονδροειδή ψέματα. Έτσι, όταν το βράδυ του πρώτου γύρου των δημοτικών εκλογών (15/03) το κόμμα του Ζαν-Λυκ Μελανσόν κατέγραψε ένα εντυπωσιακό ποσοστό κοντά στο 12% σε όλη την επικράτεια (λαμβάνοντας υπόψη τις δύσκολες αναγωγές του περίπλοκου αυτού εκλογικού συστήματος), δηλαδή το καλύτερό του σκορ όλων των εποχών σε τοπικές εκλογές, πάρα πολλά χαμόγελα πάγωσαν στα δημοσιολογικά επιτελεία των συστημικών μέσων και, ασφαλώς, στη διαχρονική πλέον πατρίδα του παγωμένου χαμόγελου: τα κεντρικά γραφεία του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Βλέπετε, αυτό το δωδεκάρι αποτελεί ασύλληπτη παρακαταθήκη για τις προεδρικές εκλογές που έρχονται σε έναν χρόνο από τώρα, εκλογές στις οποίες παραδοσιακά ο Μελανσόν ξεκινάει με εκτίμηση ψήφου στο 5% και καταλήγει να παίρνει 20%. Το δώδεκα λοιπόν, ως επιβεβαιωμένη αφετηρία, και μάλιστα πανεθνική, είναι αρκετά τρομαχτικό.

Και υπάρχει σίγουρα μια περιρρέουσα αίσθηση απόλαυσης στον πρωινό καφέ και τις εφημερίδες της Δευτέρας στο λαϊκό παρισινό προάστιο του Saint-Denis, με φόντο στο βάθος το Stade de France, παρατηρώντας τις αντιδράσεις ενός συστήματος σε αμνηχανία, με τη δαιμονοποίηση της LFI να συνεχίζεται σχεδόν από κεκτημένη ταχύτητα, και βεβαίως μέχρι γελοιότητας. Βλέπετε, είμαστε στον μεγαλύτερο δήμο της χώρας που η ριζοσπαστική αριστερά κέρδισε ήδη από τον πρώτο γύρο με απόλυτη πλειοψηφία. Ο πρώτος δήμαρχος της πόλης με καταγωγή από πρώην γαλλική αποικία (το Μάλι), ο 53χρονος Bally Bagayoko, που σε όλη την προεκλογική περίοδο είχε υποστεί ανελέητο συκοφαντικό πόλεμο –τα μεν ακροδεξιά μέσα του ομίλου Bolloré διακινούσαν απελπισμένα fake ότι είναι έμπορος ναρκωτικών, τα δε κεντροαριστερά έλεγαν ότι “διχάζει τον λαό”– καθάρισε την εκλογική μάχη τσακ μπαμ με 50,77%, και τα κανάλια πήγαν, ως όφειλαν, να του πάρουν δηλώσεις. “Νικήσατε στην πόλη των βασιλιάδων” του λέει ο δημοσιογράφος του LCI, Darius Rochebin, αναφερόμενος στο γεγονός ότι ο καθεδρικός ναός του Saint-Denis είναι ο ιστορικός τόπος ταφής των Καπετιδών, των Βαλουά και των Βουρβόνων από το σωτήριο έτος 996 (πρέπει να καταλάβουμε ότι ο αντιδραστικός άνεμος που πνέει εδώ και χρόνια στη Γαλλία, παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά ιστορικού revival και ρωμαιοκαθολικού φολκλόρ). Και απαντάει ο Bagayoko, “καλησπέρα σας από την πόλη των νεκρών βασιλιάδων και του ζωντανού λαού”. Μαγική φράση, πράγματι – δεν είναι δική του, είναι το επίσημο moto της δημαρχίας, που επιχειρεί ιστορικό

συγκερασμό ανάμεσα στο Ancien régime και τη μετα-επαναστατική νεωτερικότητα. Μόνο που οι χαριτωμένοι δημοσιογράφοι θέλησαν να ακούσουν “καλησπέρα σας από την πόλη των Μαύρων”, καθώς όταν μιλάει ένας μαύρος, όλες του οι λέξεις αυτόματα μαυρίζουν, και παρότι αποδείχτηκε δεκάδες φορές ότι δεν είπε αυτό, η “είδηση” κυκλοφόρησε: Η Ανυπότακτη Γαλλία του Ζαν-Λυκ Μελανσόν, παραδίδει τη χώρα στους μαύρους.

Ανοιχτές εφημερίδες λοιπόν, και πολύ γέλιο στα μπιστρό του Saint-Denis, στα περίξ ενός κολοσσιαίου σταδίου όπου σε πολλούς αγώνες της εθνικής Γαλλίας εδώ και τρία χρόνια έχει αντηχήσει, από τα πέταλα και τα πάνω διαζώματα, το ρυθμικό σύνθημα “nous sommes tous des enfants de Gaza” (είμαστε όλοι παιδιά της Γάζας). Η πολιτικοποίηση των μεταναστών δεύτερης και τρίτης γενιάς είναι ήδη εδώ, στα περίφημα προάστια, είναι μαζική και για πρώτη φορά απολύτως χειραφετημένη από τα κανονιστικά πολιτικά και πολιτισμικά αφηγήματα της Γαλλίας. Και η ρήξη είναι εμφανής από τις αντιδράσεις της απέναντι όχθης. Ποια ρήξη;

Στο τελευταίο συνέδριο του Historical Materialism στην Αθήνα (Απρίλιος 2025), η γαλλο-αλγερινή πολιτική ακτιβίστρια Ουριά Μπουτελτζά διατύπωσε μια υπόθεση που σήμερα αποδεικνύεται ιδιαίτερα διαφωτιστική, ειδικά για την γαλλική πραγματικότητα: Ο σύγχρονος φασισμός, είπε, δεν είναι απλώς ένας “νεοφασισμός”, ούτε μια νοσταλγική αναβίωση των δεκαετιών του 1920 και του 1930. Αντίθετα, συνιστά βαθιά αναθεώρηση του αντιρατσισμού και της αντι-αποικιακής σκέψης, επιχειρώντας συνειδητά μια δομική αντιστροφή των χειροπιαστών κατακτήσεών τους. Με αυτή την έννοια, δεν πρόκειται για μια επιστροφή στον 20ό αιώνα, αλλά ολότελα για μια εκτρωματική αναβίωση του 19ου, της εποχής της αποικιακής επέκτασης, όπου οι φυλετικές ιεραρχίες και ανισότητες εξυμνούνταν και θεσμοθετούνταν ως αξιακό και πολιτειακό σύστημα. Ενδεικτικό ως προς αυτήν την κανονικοποίηση, το γεγονός ότι ο Εντουάρ Φιλίπ, πρώην πρωθυπουργός του Μακρόν (2017-2020) και προερχόμενος από μια δεξιά που θεωρείται τέλος πάντων από τις πιο μετριοπαθείς, στο ερώτημα που του τέθηκε σε συνέντευξη στο (ίδιο) LCI τον περασμένο Δεκέμβριο: “Είναι η αποικιοκρατία έγκλημα;” απάντησε χωρίς την παραμικρή καθυστέρηση ή αμφισημία, “όχι”.

Θυμάμαι τη θαρραλέα Μπουτελτζά από πιο παλιά, σαν την αντι-αποικιακή μύγα μες στο μετα-αποικιακό γάλα της γαλλικής τηλεόρασης, ήδη από το 2010 να λέει ότι ο ιστορικός αγώνας για την απελευθέρωση των Μαύρων στις Ηνωμένες Πολιτείες δεν απελευθέρωσε μόνο τους καταπιεσμένους, αλλά, στην πραγματικότητα, εξημέρωσε τους Λευκούς. Σαν να είχε, μέσα από αυτή τη διαδικασία, μια ολόκληρη κοινωνία εν μέρει απελευθερωθεί από τη δική της βαρβαρότητα. (Η ιδέα δεν ήταν αυστηρά δική της. Μάλιστα παρέθετε τον στοχαστή που την είχε διατυπώσει: ήταν ο Φραντς Φανόν ή ο WEB Du Bois; Δεν είμαι πλέον σίγουρος). Αυτό που ήταν, όμως, καθοριστικό ήταν η μετατόπιση που προσπαθούσε να κάνει: Η ανάγκη να προσαρμοστεί αυτή η ανάγνωση στο σύγχρονο κοινωνικοπολιτικό τοπίο της Ευρώπης, και δη της Γαλλίας. Την εποχή εκείνη, αυτό μπορεί να φαινόταν υπερβολικό. Και αντιμετωπίστηκε με τη λογική του “δεν πρέπει να τα μπερδεύουμε όλα”. Αλλά γιατί όχι; Γιατί να απομονώνουμε την ιστορία της δουλείας από αυτήν της αποικιοκρατίας, από τις μεταναστευτικές δυναμικές του μετα-αποικιακού κόσμου, από τις σύγχρονες μορφές ρατσισμού

στις δυτικές κοινωνίες; Δεν αποτελούν μήπως όλα μέρος μιας ίδιας ιστορικής συνέχειας, δομημένης από μια αποικιακή ιδεολογία και από την επίμονη ιδέα της λευκής υπεροχής; Από το 2010 άλλαξαν πολλά, η Ιστορία επιταχύνθηκε. Στη Γαλλία, ο σαρκοζισμός, και στη συνέχεια το εξευγενισμένο του τέκνο ο μακρονισμός, πέρασαν σαν ιδεολογικοί οδοστρωτήρες πάνω από μια χώρα της οποίας η άρχουσα τάξη δεν ζητούσε τίποτα λιγότερο. Και στην πύλη εξόδου αυτής της ζοφερής διαδικασίας, η ακροδεξιά ενίσχυσε σημαντικά την ήδη κεντρική της θέση, όχι μόνο σε εκλογικό επίπεδο όπου διπλασίασε τον αντικειμενικό της όγκο, αλλά και στη δημόσια συζήτηση, όπου δεκαπλασίασε τη ρητορική της μάζα.

Σε κάθε περίπτωση, το σκηνικό της επόμενης μέρας των δημοτικών εκλογών επιβεβαιώνει τις κοινωνιολογικές διαπιστώσεις όλων των αμέσως προηγούμενων εκλογικών αναμετρήσεων (προεδρικές και βουλευτικές του 2022, ευρωεκλογές και πρόωρες βουλευτικές του 2024): η Γαλλία είναι χωρισμένη σε στρατόπεδα που εκτός από πολιτικά και ιδεολογικά, είναι και βαθιά κοινωνικά. Οι κατηγορίες ταυτίζονται, και φαίνονται να παραμένουν αταλάντευτες. Η αστική τάξη ακονίζει τα μαχαιροπίρουνά της, η συρρικνούμενη μεσαία τάξη επιζητεί διακαώς έναν νέο Μακρόν (σοσιαλιστή, δεξιό, ακροδεξιό, δεν την νοιάζει, αρκεί να της λέει ότι μπορεί να παραμείνει μεσαία), τα λαϊκά στρώματα δεν πολυακούνε τις συστημικές επιταγές, οι μετανάστες πολιτικοποιούνται, η Παλαιστίνη αποτελεί σταθερό σημείο τριβής, η εθνική ταυτότητα είναι διαρκώς πάνω στο τραπέζι, και όλα αυτά ανακατεύονται και είναι τελικά “το ίδιο”. Οι βασιλιάδες κείτονται στο μεγαλόπρεπο εγκάρσιο κλίτος της βασιλικής του Αγίου Διονυσίου, και ίσως όντως, ακόμη, ο λαός να είναι ζωντανός.

*Ο **Μάκης Μαλαφέκας** είναι συγγραφέας.